

Mira Fuchrer, Sara Biderman, Tosia Altman

Mira Fuchrer (ur. 1920 w Warszawie, zm. 8 maja 1943 r. w Warszawie) – członkini Żydowskiej Organizacji Bojowej, bohaterka powstania w getcie warszawskim. Od najmłodszych lat była członkinią i działaczką syjonistycznej organizacji Ha-Szomer ha-Cair, gdzie prawdopodobnie poznała Mordechaja Anielewicza, który z czasem został jej życiowym partnerem.\

Tuż po wybuchu II wojny światowej wraz z Anielewiczem wyjechała do Wilna, skąd w styczniu 1940 r. razem powrócili do Warszawy. Od listopada tego samego roku przebywali w warszawskim getcie. Mira pracowała tam w niewielkiej kooperatywie krawieckiej razem z Tową Frenkel i Rachelą Zylberg. Od początku działała w Żydowskiej Organizacji Bojowej jako łączniczka dowództwa. W ramach tej funkcji wyjeżdżała także do innych gett na terenie okupowanej Polski.

W czasie powstania w getcie warszawskim Mira walczyła w getcie centralnym, razem z Mordechajem Anielewiczem. 8 maja 1943 r. w bunkrze dowództwa powstania przy ulicy Miłej 18 popełniła samobójstwo wraz z częścią innych znajdujących się tam bojowców.

Decyzją prezydenta Bolesława Bieruta z 19 kwietnia 1948 r. została pośmiertnie odznaczona Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari. Jej nazwisko widnieje na pamiątkowym obelisku ustawionym w 2006 r. u podnóża kopca Anielewicza, razem z nazwiskami 50 innych powstańców, których tożsamość udało się ustalić.

Sara Biderman (ur. 1920 lub 1923 w Warszawie, zm. 1972 w Izraelu) – pochodziła z biednej, warszawskiej, tradycyjnej żydowskiej rodziny. Uczęszczała do żydowskiej szkoły z językiem wykładowym polskim. Przed wojną starała się dostać na studia z architektury, ale nie zdała egzaminów. W ich trakcie poznała za to **Helенę Balicką**, z którą się zaprzyjaźniła. Przed zamknięciem getta przyszła do Balickich, żeby pożegnać się z Heleną, a ta później odwiedziła ją w getcie. Biderman zaangażowała się w działalność konspiracyjną. Nie wyszła z getta, chociaż miała załatwioną metrykę. Getto opuściła w końcu kwietnia 1943 r., w trakcie toczącego się

powstania. Dotarła do domu Balickich, gdzie udzielono jej pomocy. Została tam przez pewien czas, ale nie zachowywała zasad konspiracji i opuszczała dom. Po wybuchu powstania warszawskiego Sara dostała się do 3. batalionu AL, a po powstaniu trafiła na roboty do Niemiec. Po zakończeniu wojny przez pewien czas przebywała w kibucu w Łodzi, później wyjechała do Palestyny.

Tosia Altman (właściwie Tova Altman, ur. 24 sierpnia 1918 w Lipnie, zm. 26 maja 1943 w Warszawie) – choć pochodziła z ortodoksyjnej rodziny, rodzice zapewnili jej wykształcenie w języku polskim i hebrajskim. Jako 11-letnia dziewczyna wstąpiła do Ha-Szomer ha-Cair. Z czasem została instruktorką i wychowawczynią. Była też redaktorką gazetki w języku hebrajskim „Hanawadim”. Planowała wyjazd do Palestyny, ale plany te uległy zmianie po powołaniu jej do dowództwa Ha-Szomer ha-Cair w Warszawie w 1938 r.

Od początku okupacji niemieckiej zajmowała się organizacją żydowskiego ruchu oporu, w tym podziemnych struktur Ha-Szomer ha-Cair na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Jako łączniczka podróżowała po okupowanej Polsce, organizowała też grupy samoobrony, m.in. w getcie wileńskim. W latach 1941–1942 dotarła do gett w Grodnie, Białymstoku, Częstochowie i Zagłębiu Dąbrowskim. Na podstawie tych wizyt sporządziła raporty o sytuacji w tamtejszych dzielnicach zamkniętych.

Prowadziła korespondencję z innymi członkami Ha-Szomer ha-Cair, pozyskiwała środki finansowe na działalność organizacji, zdobywała fałszywe dokumenty. Jako łączniczka odwiedziła wiele miast w okupowanej Polsce, m.in. Kraków, Białystok, Łódź, Grodno, Częstochowę i Lwów.

W drugiej połowie 1942 r. dołączyła do Żydowskiej Organizacji Bojowej. Działała po tzw. aryjskiej stronie, przemycając broń do getta. Powróciła do getta na kilka dni przed wybuchem powstania. Była jedną z niewielu ukrywających się w bunkrze przy Miłej 18 osób, którym udało się wymknąć z niemieckiej obławy 8 maja 1943 r.

Do Warszawy wróciła w kilka dni później, by ukryć się z innymi członkami Ha-Szomer ha-Cair w fabryce błon celuloidowych na warszawskiej Pradze (ul. 11 Listopada nr 10). 24 maja 1943 r. w

fabryce przypadkowo zaprószono ogień. W wyniku pożaru zginęło ośmioro żydowskich bojowców. Troje innych, ciężko poparzonych, zdołało przedostać się na dach. Tosia Altman była wśród nich. Niestety, w wyniku odniesionych ran zmarła.

Autor: dr Martyna Grądzka-Rejak

Data publikacji: 2023-03-14

Data wydruku: 2023-06-02 14:19

Źródło: <https://1943.pl/arttykul/mira-fuchrer-sara-biderman-tosia-altman/>